

nijo, domače slovstvo in umetnijo in da bojo tudi na znanje dajale vse, kar je občinstvu o postavah in družih stvaréh vediti potreba; verh tega pa bojo povedale vse in urno, kar se bo po širocem svetu imenitnega primerjalo. Le nekoliko omikan človek ne more biti sedanji čas, da bi ne bral, kar se po svetu važnega godí, naj je v kmetijstvu ali obertnijstvu, v slovstvu ali politiki, ker vse te skušnje in prigodbe zadevajo dandanašnji vsacega nas bolj ali manj (396)^a. —

Učne slike iz zgodovine.

(Piše **Tone Brezovnik**.)

(Dalje.)

V. Perzijske vojske. (500 — 449 pr. Kr.)

Ko smo si tako najimunitnejši grški državi in Grke sploh nekoliko ogledali, vrnimo se nazaj v Perzijo ter poglejmo kaj še počné Darij in kaj je z njegovo vojsko, ki je imela namen Grke podjarmiti in uničiti.

I. vojska. (492 pr. Kr.)

Ko je Darij nabral veliko vojsko, poslal jo je pod poveljništvom Mardonija nad Grke. Pa ladije so se pri Atoškem nosu razbile, vojska pa, ki je po suhem šla, pobili in uničili so vojeviti národi Balkanskega poluotoka (Tracije). Mardonij se je na to vrnil z ostanki svoje vojne domov v Azijo, a grške dežele niti videl ni.

II. vojska. (490 pr. Kr.)

Nesrečni konec prve vojske je Perzijskega kralja še bolj razkačil. Takoj je dal nabrati še večjo armado kot je bila prva. Predno pa jo je odposlal, je hotel Grke poskušati, kaj neki mislijo, se bodo li ž njim vojskovali, ali se bodo prostovoljno udali. Poslal je toraj poslance k Grkom in terjal, da naj jim v znamenje, da se hočejo podvreči, vode in zemlje dajo, — kar je pri starih národih pomenilo udajo mesta. Več otokov in mest je ubogalo ter se udalo. V Sparti in Atenah pa so poslance zoper vse mednárodne pravice pometali v vodnjake in brezdna, rekoč: „Tam doli si vzemite, kar si želite!“

Tako ravnanje je Darija strašno razsrdilo. Takoj drugi dan je odjadralo 600 ladij s 100.000 pešci in 10.000 konjiki naravnost nad Atene. Več ladij je bilo obloženih s samimi železnimi verigami, s katerimi so Perzijani nameravali zvezati Grke, ko bi jih premagali. Peljali so seboj tudi veliko mramorno ploščo, katero so hoteli postaviti na razvalinah Atenskega mesta v spomin svoje zmage nad Grki. Tako gotovi so si bili prevzetneži svoje zmage.

Prestrašeni Atenjani pošljejo hitro poslance k vsem grškim mestom pomoči prosit. Ali vse zastonj! Manjša mesta so se bala prevelikega števila nasprotnikov, Spartani pa so se izgovarjali, da po starodavni veri ne smejo pred polno luno nikdar na vojsko iti. Edini Platejci so poslali 1000 vojakov. Bilo jih je vsega skupaj zdaj 11.000 mož. Ti so šli pod vodstvom Atenjana Miltijada do sela Maraton (severo-vzhodno od Aten) sovražniku naproti.

Ko so se v posebni molitvi bogovom priporočili, planejo kot divji vsi hkrati na prevzetne sovražnike ter neusmiljeno po njih udrihajo. Perzijani, ki so se pred posmehovali mali četici vojakov, padali so kot muhe pod meči navdušenih borilcev za svobodo in domovino. Iz prva so se tolažili, da jih je vender mnogo večje število, nego Grkov. Ko so pa videli, da pogumni Atenjani ne odjenjajo, bežali so proti morju, da so jih komaj pete dohajale. Mnogo jih je med potjo poginilo, drugi so popadali v morje ter utonili, ker so prenašlo drli na ladije.

Zmagoviti Grki so dobili ves Perzijski tabor, v katerem so našli obilo zlata, srebra in drugih dragocenih reči. Tudi verige, v katere so jih Perzijani mislili ukleniti, so dobili. Iz mramorne plošče, ki so jo oholi sovražniki hoteli postaviti na razvaline Atenskega mesta, dali so na bojišče narediti velikansk spominek, ki je popotnikom in potomcem še dolgo pričal o najslavnejši zmagi vseh vekov.

Perzijani so mislili, da se bodo Grki mudili na bojišči ter so hoteli ta čas nenadoma vzeti Atensko mesto. Zato so se hitro peljali okoli Sunijskega nosa pred Atene. Ali Miltijad, ki je dobro poznal vse vojaške zvijače, je hitel čez goro Atenam na pomoč. Ko Perzijani prijadrajo pred mesto, zagledajo na bregu znane junake pripravljene na nov boj. Osramotoeni se vrnejo v Azijo.

Ko so se še v Atenah veselili svoje nepričakovane zmage, primahajo Špartanci, ki so bili srečno dočakali polni mesec, na pomoč svojim sosedom. Žal jim je bilo, da so prepozno prišli ter se niso mogli načuditi pogumnosti in junaštvu Atenskih vojakov. Šli so pa vendar na Maratonsko polje ter si dali vse na tanko povedati in pokazati.

III. (Kserksova) vojska. (480 pr. Kr.)

Nepopisljiva je bila jeza mogočnega Darija, ko je zvedel, da je mala kopica Ate-njanov pri Maratonu premagala desetkrat večjo perzijsko vojsko. Ni se dal potolažiti, dokler bi se ne maščeval nad malim grškim národom, ki je se svojim junaštvom osramotil perzijsko imé, pred katerim so se nekdanj tresli vsi národi zahodne Azije. Ker sta si bili že dve vojski tako nesrečno končali, namenil se je sam iti v Evropo ter peljati seboj vojsko, kakoršne svet še ni videl. Tri leta je po vsem svojem velikanskem kraljestvu nabiral vojakov, konjev, ladij in živeža. Že je bilo vse pripravljeno, kar ga nenadoma prehití smrt.

Naslednik mu je bil njegov sin Kserks. Kserks se je še bolj pripravljaj na vojsko, nego Darij. Cela štiri leta je še nabiral vojakov ter skrbel za vse, česar je bilo treba za vojsko. Velikansko brodogve s pomorskimi vojaki in živežem je imelo spremljati vojsko na suhem. Ko so bile slednjič vse priprave gotove, začela se je vojska počasi dalje pomikati. Prek Helesponta je dal Kserks narediti dva mosta na ladijah. Ali ko-maj je bilo delo dovršeno, nastane strašen vihar in razdere oba mosta. Oholi kralj je ukazal stavitelje pomoriti, nemirno morje pa bičati in verige vanj metati, za to ker se je predrznilo z vzburjenimi valovi zavirati naklepom mogočnega kralja. Kmalu so drugi stavitelji dodelali dva nova mosta in brezštevna vojska je jela prehajati čez mostova. Bilo pa je toliko vojakov, služabnikov, voz, konj in druge živine, da so še le v sedmih dneh vse čez spravili, akoravno so noč in dan hodili in vozili čez mostova. Pri mestu Dorisk (v Traciji) je Kserks ukazal, da se ima vojska prešteti. Odšteli so najpred 10.000 mož. Ti so prav tesno skupaj stopili, a prostor, ki so ga pokrili, je dal kralj ograditi. Na to je prvih 10.000 odstopilo in drugih 10.000 je napolnilo ograjeni prostor. Tako se je pokazalo, da je vsa vojska štela en milijon 700.000 pešcev in 80.000 konjikov. Brodogve je štelo 1200 bojnih in 3000 prevoznih ladij z živežem in drugimi vojskinimi potrebščinami; mornarjev pa je bilo vseh skupaj pol milijona. Da bi se ladije ognile nevarni vožnji okoli Atoškega nosa, je dal Kserks ondi skopati širok prekop.

Zdelo se je, kot bi prišla vsa Azija nad Evropo. Kot vesoljni potop razlili so se Azijati po Balkanskem polotoku proti Grški. Tu ni bilo misliti na kak upor! Od vseh strani so jim pošiljali vode in prsti nasproti. — Vender Atenjani in Spartani tudi v tej sili niso obupali. Duša vsemu početju je bil Atenjan Temistokláj. (Dalje pride.)